

такої як фінанси, політекономія, мікроекономіка, бухгалтерський облік, прибуток має свої визначення.

Года А. С., ст. гр. ФСГм-11
Спасів Н. Я., к.е.н., доцент

ОЦІНКА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

В умовах ринкової економіки основним показником фінансово-господарської діяльності будь-якого підприємства є прибуток. Оскільки прибуток показує абсолютний ефект діяльності без урахування використаних при цьому ресурсів, то він доповнюється показником рентабельності, адже у загальній формі рентабельність є відносним показником прибутковості.

Отже, для вивчення ефективності господарської діяльності підприємства необхідно проаналізувати і оцінити фінансові коефіцієнти, що характеризують рентабельність підприємства. Дані коефіцієнти та розрахунки представимо у табл. 1.

Таблиця 1

Аналіз показників рентабельності ТзОВ «ОЛАНД-380» в 2013–2015 рр.

Показники	2013 рік	2014 рік	2015 рік	Абсолютне відхилення		Темп росту, %	
				2014/2013	2015/2014	2014/013	2015/2014
1	2	3	4	5	6	7	8
1 Коефіцієнт рентабельності активів (ROA)	0,019	0,013	0,009	-0,005	-0,006	73,58	58,29
2 Коефіцієнт рентабельності власного капіталу (ROE)	0,112	0,057	0,049	-0,055	-0,008	51,19	85,35
Коефіцієнт рентабельності статутного капіталу	0,14	0,09	0,078	-0,051	-0,012	63,54	86,98
4 Коефіцієнт ефективності використання власного і позиченого капіталу (ROCE)	0,466	0,578	0,589	0,112	0,011	124,14	101,91

1	2	3	4	5	6	7	8
5 Коефіцієнт рентабельності продаж	0,016	0,01	0,009	-0,006	-0,001	62,99	85,88
6 Коефіцієнт накопичення	0,251	0,141	0,132	-0,11	-0,009	56,15	93,45

Отже, в результаті дослідження ефективності господарської діяльності підприємства бачимо, що підприємство у 2013–2015 роках отримало позитивний фінансовий результат, тобто працювало прибутково. Так, кожна гривня активів у 2013 році принесла 1,9 коп. прибутку, у 2014 році – 1,3 коп. прибутку та в 2015 році – 0,9 коп. прибутку. Відповідно, в процесі господарської діяльності у 2013 році підприємство отримало з 1 грн. власного капіталу 11,2 коп. прибутку, а у 2014 році його значення зменшилось до 5,7 коп. На кінець аналізованого періоду значення коефіцієнта рентабельності власного капіталу зменшилось ще на 14,65%, тому з 1 грн. власного капіталу підприємство змогло отримати лише 4,9 коп. прибутку.

В 2013 році з 1 грн. статутного капіталу підприємство отримало 14 коп. прибутку, в 2014 році – 9 коп., а в 2015 році – 7,8 коп. Зменшення величини даного показника пов'язане із зменшенням величини чистого прибутку.

Збільшилось значення коефіцієнта ефективності використання власного і позиченого капіталу в 2014 році порівняно з 2013 роком на 24,14%, і тому підприємство отримало з 1 грн. авансованого капіталу в 2014 році 57,8 коп. прибутку, а в 2015 році 58,9 коп., тобто відбулось збільшення показника ще на 1,91%.

Коефіцієнт рентабельності продаж характеризувався прибутком в розмірі 1,6 коп. в 2013 році. Проте, вже в 2014 році він склав 1 коп., а в 2015 році – 0,9 коп. відповідно. Саме 0,9 копійки одержує підприємство з кожної гривні проданої продукції або стільки залишається в підприємства коштів після покриття собівартості продукції.

Це явище закономірне, оскільки протягом аналізованого періоду величина чистого прибутку знижувалась, а величина чистого доходу зростала незначними темпами.

У зв'язку з тим, що протягом аналізованого періоду у підприємства був непокритий прибуток, який характеризувався поступовим зменшенням, то коефіцієнт накопичення в 2013 році склав 25,1 коп. Проте, вже в 2014 році спостерігається його зменшення на 43,85%, тобто до 14,1 коп. В 2015 році зменшення склало 6,55%, а тому досліджуваний коефіцієнт зупинився на рівні 13,2 коп.

Графічно динаміка зміни показників рентабельності представлена на рис. 1.

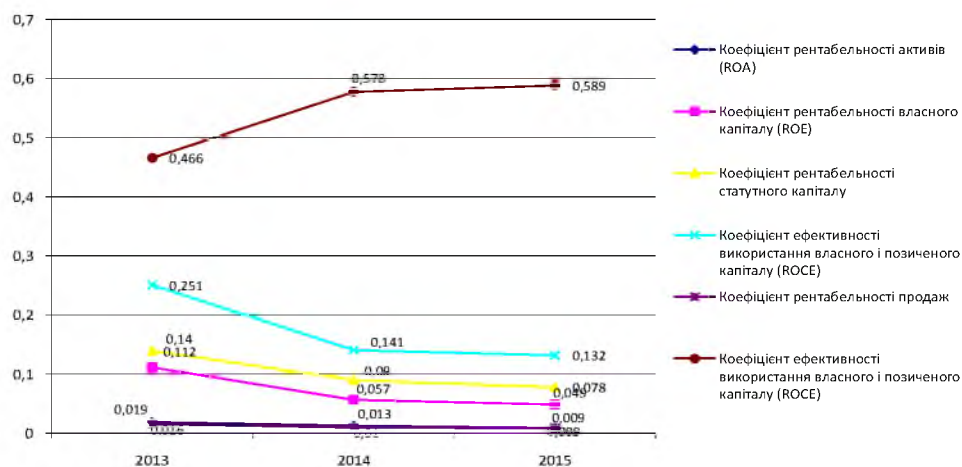

Рис. 1. Динаміка показників рентабельності підприємства в 2013–2015 роках

Оскільки загальноприйнятих значень рентабельності, на які можна орієнтуватися при аналізі, не існує, то зростання вищезгаданих показників у динаміці за періодами можна розглядати як позитивну тенденцію, а їх скорочення – як негативну. Виходячи з цього, показники рентабельності ТзОВ «ОЛАНД-380» можна оцінити як задовільні.

Проведемо факторний аналіз рентабельності активів. На рівень рентабельності активів впливають їх оборотність та рентабельність реалізованої продукції:

$$Pa = ЧП/A \quad (1)$$

Оцінимо вплив на рентабельність активів кожного чинника (табл. 2).

За даними табл. 1 рентабельність активів за звітний період знизилась на 0,006 пункти. Це відбулося за рахунок впливу таких чинників, як збільшення величини середньої вартості активів та зменшення обсягу чистого прибутку.

Вихідні дані для факторного аналізу рентабельності активів

№ з/п	Показники	Позначення	2014 рік	2015 рік	Відхилення
1.	Середня вартість активів, тис. грн.	А	63940	95419	31479
2.	Чистий прибуток, тис. грн.	ЧП	868	755	-113
3.	Рентабельність активів,%	Ра	0,014	0,008	-0,006

1. За рахунок зменшення обсягу чистого прибутку:

$$\Delta Ra(\Delta ЧП) = ЧП1/А0 - ЧП0/А0;$$

$$\Delta Ra(\Delta ЧП) = 755/63940 - 868/63940 = 0,01181 - 0,01358 = -0,00177.$$

2. За рахунок збільшення величини середньої вартості активів:

$$\Delta Ra(\Delta А) = ЧП1/А1 - ЧП1/А0;$$

$$\Delta Ra(\Delta А) = 755/95419 - 755/63940 = 0,00791 - 0,01181 = -0,0039.$$

Загальний вплив двох чинників на рентабельність активів становить:

$$\Delta Ra = -0,00177 + (-0,0039) = -0,00567.$$

Таким чином, на рентабельність активів здійснюють вплив два фактори: середня вартість активів та чистий прибуток. За рахунок впливу двох факторів рентабельність активів зменшилась на 0,006 пунктів, що в цілому дозволяє констатувати про позитивні результати фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства.

Література

1. Григорук П. М. Особливості прогнозування показників фінансового стану підприємства / П. М. Григорук // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 6. – С. 122–127.
2. Гринів Б. В. Економічний аналіз торговельної діяльності / Б. В. Гринів. – К.: ЦУЛ, 2011. – 392 с.
3. Гринчуцький В. І. Економіка підприємства: навч. посіб. / В. І. Гринчуцький, Е. Т. Карапетян, Б. В. Погріщук. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 304 с.
4. Гудзинський О. Д. Управління формуванням конкурентоспроможного потенціалу підприємств (теоретико-методологічний аспект): монограф. / О. Д. Гудзинський, С. М. Судомир, Т. О. Гуренко. – К.: ІПК ДСЗУ, 2010. – 212 с.
5. Гущина И. Финансовый анализ деятельности предприятия / И. Гущина, М. Агапова // Бухгалтерский вестник. – 2007. – № 4. – С. 3–12.
6. Данілов О. Д. Фінанси підприємств у запитаннях і відповідях: навч. посіб. / О. Д. Данілов, Т. В. Паєнтко. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 256 с.
7. Дієсперов В. Рентабельність і дохідність / В. Дієсперов // Економіка АПК. – 2008. – № 6. – С. 57–61.